

บทที่ 6

บทสรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง "ความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กรณีประชาชนเขตเลือกตั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร" ในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมา สภาพการเลือกตั้งในประเทศไทยและในกรุงเทพมหานคร ศึกษากรอบความคิดที่นำมาอธิบายพฤติกรรม การเลือกตั้ง ศึกษาผู้มีสิทธิเลือกตั้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจหรือความต้องการที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการศึกษาภาคสนามมุ่งเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 (ผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไปและมีรายชื่อในทะเบียนบ้านในเขตดุสิต บางซื่อและราชเทวี) จำนวนตัวอย่าง 444 ราย สุ่มตัวอย่างตามโควตาจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตการปกครอง และให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ทุกแขวงในเขตจากบริเวณชุมชนที่เป็นที่ตั้งหน่วยเลือกตั้ง 35 หน่วยเลือกตั้ง (โดยเก็บข้อมูลหน่วยเลือกตั้งละ 10-15 ราย)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในที่นี้ มุ่งสนใจประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากรและพฤติกรรมทางสังคมที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 2) วิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับค่านิยมที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3) วิเคราะห์เกี่ยวกับเป้าหมายความต้องการที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 4) วิเคราะห์ปัจจัยในเชิงการประเมินโอกาสบรรลุเป้าหมายที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประเด็นสรุปลักษณะที่สำคัญของความสัมพันธ์ดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

เหตุผลของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่าพื้นฐานความคิดที่เป็นเหตุผลสำคัญที่ประชาชนตระหนักในการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เรียงลำดับตามน้ำหนักเหตุผลดังนี้ (คู่ค่าคะแนนในบทที่ 5 ตารางที่ 4.1) 1) การเห็นว่าการเลือกตั้งจะทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคม 2) การเห็นว่าการเลือกตั้งจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อตนเองในระยะสั้นและระยะยาว 3) การเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นสิ่งมีคุณค่าและมีความหมายน่าปฏิบัติ 4) เป็นการกระทำตามแบบอย่างที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา และลำดับที่ 5) ขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก

อย่างไรก็ตามเหตุผลข้างต้นเป็นกรอบพื้นฐานความคิดกว้างๆ ที่บุคคลตระหนักให้ความสำคัญในเรื่องของการไปเลือกตั้งในความหมายทั่วไป แต่ถ้ามองเฉพาะเหตุผลของตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความต้องการทำหรือว่าจะไปหรือไม่อย่างที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยพิจารณาความเห็นจากคำถามปลายเปิด (จากบทที่ 5 ตารางที่ 4.2.1 และ 4.2.2) ประชาชนระบุเหตุผลดังต่อไปนี้

เหตุผลที่ทำให้อยากไปเลือกตั้งเรียงตามลำดับได้แก่

- 1) เพื่อแสดงการรักษาสิทธิของตนและเพื่อการทำหน้าที่ในฐานะพลเมือง (กลุ่มความคิดเห็นแบบนี้มี ร้อยละ 41.8)
- 2) เพื่อการสนับสนุนคัดเลือกนักการเมือง/ พรรคการเมืองที่ดีมีคุณภาพเข้าไปบริหาร-ปกครองบ้านเมือง (กลุ่มความคิดเห็นแบบนี้มีร้อยละ 41.2)
- 3) อยากไปเพื่อรักษาอุดมการณ์/เป็นการเสียสละเพื่อสังคม (มีร้อยละ 13.5)
- และ 4) เหตุผลอื่นๆ (ร้อยละ 3.5)

เหตุผลที่ทำให้ไม่อยากจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.7) เกิดจากความรู้สึกไม่พอใจต่อคุณภาพและพฤติกรรมของนักการเมือง (เช่นไม่ตั้งใจทำงาน ภาพพจน์เรื่องทุจริต ฯลฯ ซึ่งรวมไปถึงกรณีคนที่คิดว่าไม่มีนักการเมืองที่มีคุณภาพดีพอที่จะทำให้อยากไปเลือกตั้งได้) รองลงมาคือเหตุผลในเรื่องอารมณ์ความรู้สึก ความไม่ชอบการเมืองการเลือกตั้ง ไม่เห็นประโยชน์ และสุดท้ายเป็นเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการมีปัญหายุบพรรคในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (เช่น มีฐานะจำเป็น รถติด ผนตก ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน ไม่มีรายชื่อในบัญชีเลือกตั้ง ฯลฯ)

ปัจจัยทางประชากรและพฤติกรรมทางสังคมกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน สรุปปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

- 1) เพศชายมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าเพศหญิง (ตารางที่ 5.1)
- 2) คนที่มีอายุมากมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนอายุน้อย (ตารางที่ 5.2)
- 3) คนที่แต่งงานแล้วมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนโสด (ตารางที่ 5.3)
- 4) คนที่มีการศึกษาสูงมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ

- 5) อาชีพผู้ประกอบการ/อาชีพอิสระ และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง รองลงมาได้แก่อาชีพพนักงานเอกชน ส่วนอาชีพที่ตั้งใจไปเลือกตั้งน้อยได้แก่อาชีพค้าขาย/รับจ้างอิสระ และสำหรับนักเรียนนักศึกษาเป็นกลุ่มที่ตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด (ตารางที่ 5.5)
- 6) คนที่มีรายได้สูงมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่มีรายได้ต่ำ (ตารางที่ 5.6)
- 7) คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานานมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่า คนที่เพิ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลาไม่นาน (ตารางที่ 5.7)
- 8) คนที่รับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่รับรู้ข่าวสารทางการเมืองน้อย (ตารางที่ 5.9)
- 9) คนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองน้อย (ตารางที่ 5.10)

ส่วนปัจจัยที่ทดสอบแล้วไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งคือการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์การสาธารณะ กล่าวคือคนที่ เป็นหรือไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์การสาธารณะจะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 5.8)

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้แสดงให้เห็นว่า ในประเด็นเรื่องลักษณะพื้นฐานทางประชากรซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบและพฤติกรรมทางสังคมของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง ดังกรอบแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้เรียบเรียงไว้ข้างต้น โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง อันได้แก่ แนวคิดที่ว่า ผลประโยชน์ผูกพันของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลมีอิทธิพลต่อการทำให้มีความต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้จากคนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ผู้ประกอบการ จะเป็นคนที่ตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง

ปัจจัยด้านความคิดเห็นเชิงคุณค่ากับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่ากับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่ามีประเด็นที่สัมพันธ์กันดังนี้

คนที่ประเมินคุณค่าของการเลือกตั้งสูง จะตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่ประเมินคุณค่าของการเลือกตั้งต่ำ ความศรัทธาในประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ)

ปัจจัยด้านเป้าหมายความต้องการกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวกับเป้าหมายความต้องการกับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้

- 1) ความพึงพอใจกับสภาพชีวิตปัจจุบันไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (คนที่พึงพอใจกับสภาพชีวิตปัจจุบันมากกับคนที่พึงพอใจน้อยมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน)
- 2) ความรู้สึกได้รับความเป็นธรรมจากสังคมไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (คนที่รู้สึกได้รับความเป็นธรรมจากสังคมมากหรือน้อยมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน)
- 3) ความเชื่อเรื่องโชคลาภชีวิตไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (คนที่เชื่อเรื่องโชคลาภชีวิตมากหรือน้อยมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน)
- 4) ความศรัทธาในนักการเมืองมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยคนที่มีความศรัทธาในนักการเมืองมากมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่มีความศรัทธาในนักการเมืองน้อย
- 5) การได้รับผลประโยชน์จากนักการเมืองมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยคนที่ประเมินว่ามีโอกาสได้รับผลประโยชน์จากนักการเมืองมากมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่ประเมินว่าได้รับผลประโยชน์จากนักการเมืองน้อย (ได้แก่ คนที่เห็นว่ันักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งมาสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและหน่วยงานของตน จะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนที่ไม่เห็นดังกล่าว)
- 6) การประเมินผลกระทบจากนักการเมืองไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (คนที่ประเมินว่าความเป็นอยู่และชีวิตของตนได้รับผลจากนักการเมืองมากหรือน้อยมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ต่างกัน)
- 7) การได้รับแรงกดดันทางสังคมไม่พบความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (คนที่ได้รับแรงกดดันทางสังคมจากคนรอบข้างมากหรือน้อยในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน)

ปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการบรรลุเป้าหมายกับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

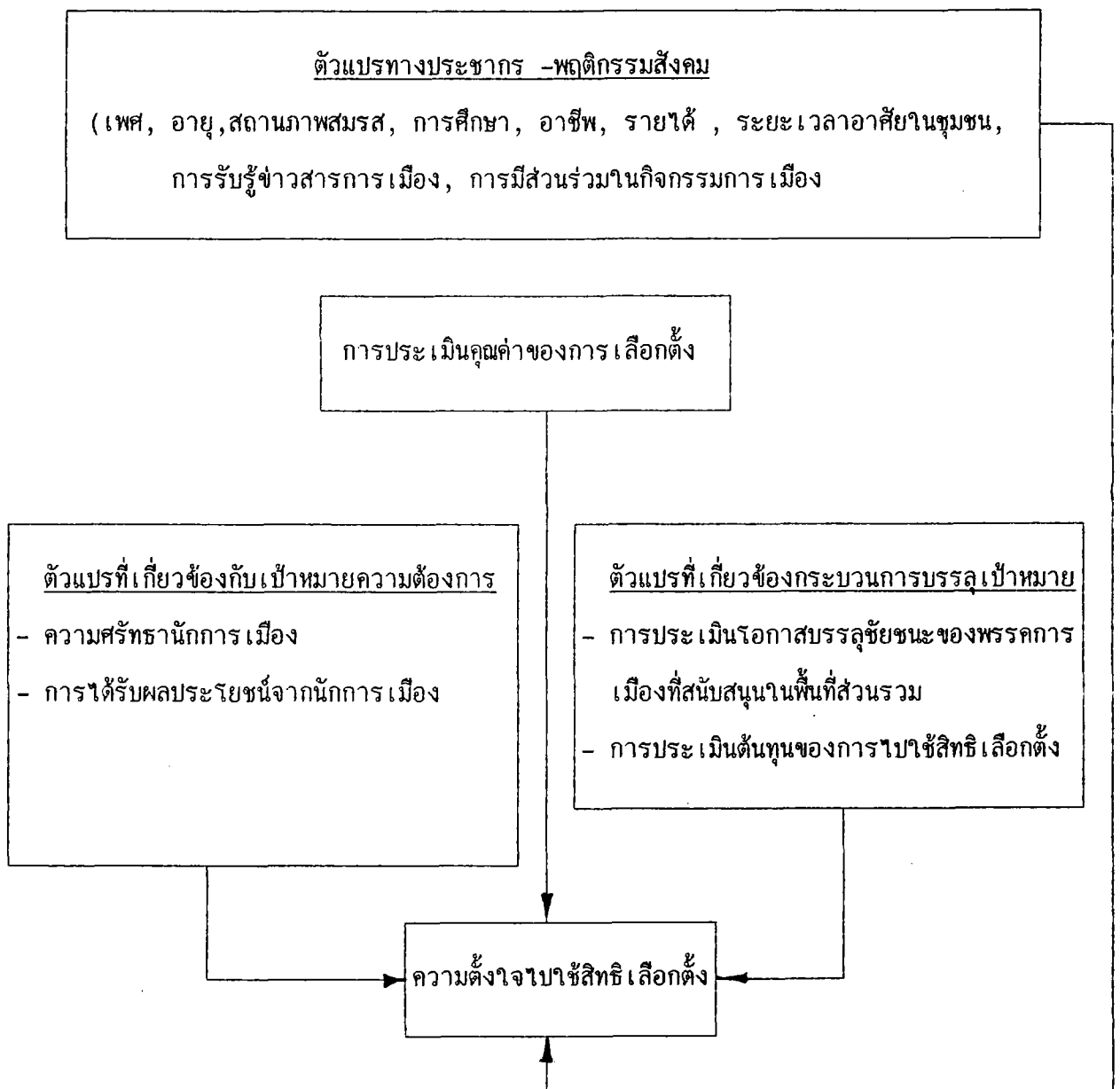
การที่บุคคลจะตัดสินใจไปเลือกตั้งนอกจากจะเกี่ยวข้องกับเป้าหมายความต้องการบางอย่างแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่บุคคลประเมินว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ ภายใต้อุปสรรคและสภาพเงื่อนไขอื่น ๆ ที่มีให้ ตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ) ได้แก่

- 1) การประเมินโอกาสบรรลุชัยชนะของพรรคการเมืองที่สนับสนุนในพื้นที่ส่วนรวม มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยคนที่ประเมินว่าโอกาสที่พรรคการเมืองที่ตนสนับสนุนจะชนะการเลือกตั้งในพื้นที่ส่วนรวมน้อยจะตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง (บทที่ 5 ตารางที่ 5.22)
- 2) การประเมินต้นทุนของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยคนที่ประเมินว่าต้นทุนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงจะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำ (บทที่ 5 ตารางที่ 5.24)

ปัจจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้แก่ ความรู้สึกขัดแย้งใน ความชอบพรรคการเมือง การประเมินโอกาสชัยชนะของพรรคการเมืองที่สนับสนุนในพื้นที่เขตเลือกตั้ง และการประเมินความบริสุทธิ์ของการเลือกตั้ง

แผนผังสรุปผลการศึกษา

สำหรับกรอบความคิดที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 เมื่อได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทดสอบตามกระบวนการวิจัย ได้ผลการศึกษาสรุปเป็นแผนผัง (Model) ดังต่อไปนี้

อภิปรายผล

- คุณค่าความหมายของการเลือกตั้งในสายตาประชาชน

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นแนวโน้มความคิดเห็นของคนกรุงเทพฯ ที่มีต่อการเลือกตั้งในปัจจุบันว่า คนกรุงเทพฯ ไม่ได้มองเห็นคุณค่าของการเลือกตั้งเฉพาะในระดับที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบกับชีวิตและผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น แต่ยังมีมุมมองการเลือกตั้งเป็นรูปแบบของการกระทำตามค่านิยมหรือตามบทบาทที่สังคมกำหนดเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย ดังจะเห็นได้จากประชาชนจำนวนมากกระบู่เหตุผลความสำคัญที่ทาให้ตนเองต้องการไปเลือกตั้งแต่ว่าเพราะถือเป็นการกระทำเพื่อการรักษาสีทธิและการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเป็นการกระทำเพื่อการเสียสละหรือการกระทำตามสีทธิหน้าที่พลเมือง ซึ่งมีปริมาณมากพอ ๆ กับเหตุผลของความต้องการไปใช้สีทธิเพื่อเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเข้าไปทำงานในสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนปัจจัยสำคัญที่ทาให้คนไม่ยอมไปใช้สีทธิเลือกตั้งนั้นมาจากเรื่องของความไม่พอใจต่อคุณภาพ และพฤติกรรมของนักการเมืองเป็นประเด็นสำคัญมากที่สุด สำหรับคำตอบเกี่ยวกับเรื่องปัญหาอุปสรรค (เช่น รถติด มีตุระ ไม่สะดวก ฯลฯ) น่าจะเป็นเพียงเหตุผลส่วนน้อย หรือเป็นเพียงเหตุผลประกอบมากกว่า

- ลักษณะทางประชากรและสังคมของบุคคลมีผลต่อความตั้งใจไปใช้สีทธิเลือกตั้ง

การได้รับทราบข่าวสารข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สีทธิเลือกตั้ง เนื่องจากข้อมูลข่าวสารทาให้บุคคลรับทราบและตระหนักถึงผลกระทบทางการเมืองที่จะมีต่อตนเอง (บางคนถึงแม้การเมืองจะมีผลกระทบต่อชีวิต เขาสักเพียงใด ก็อาจจะไม่กระตือรือล้นเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะเขาไม่ได้รับข่าวสารข่าวสารข้อมูลที่เพียงพอที่จะทาให้ตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าว) เพราะฉะนั้นคนที่ได้รับข่าวสารข้อมูลมาก คนที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองมากจึงมีความตั้งใจไปใช้สีทธิเลือกตั้งมากกว่า คนที่รับทราบข่าวสารข้อมูลน้อยหรือเคยมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย คนที่มีการศึกษาสูง (ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูลมาก) จึงตั้งใจไปใช้สีทธิเลือกตั้งมากกว่าคนที่มีการศึกษาด่า เพศชาย (ซึ่งในสังคมไทย เชื่อว่าเป็นผู้มีโอกาสสังสรรค์ทางสังคมมากกว่า เพศหญิง) จึงมีความตั้งใจไปใช้สีทธิเลือกตั้งสูงกว่า

เพศหญิง

ระดับความต้องการของคนมีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จากแนวคิดในเรื่องระดับขั้นของความต้องการ ที่ได้แบ่งความต้องการของคนออกเป็นหลายขั้น ตั้งแต่ระดับความต้องการในชีวิตขั้นพื้นฐานไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุด (การบรรลุสังขารในชีวิต) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยตรงแต่เป็นการกระทำที่มุ่งผลในเชิงสังคมมากกว่า ดังนั้นคนที่มีความต้องการขั้นพื้นฐานมาก (มีความต้องการทางวัตถุมาก) จึงอาจจะไม่ต้องการไปเลือกตั้งเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นผลการวิเคราะห์จึงพบว่าคนที่มียาได้น้อยจะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าคนที่รายได้น้อยมีความจำเป็นที่จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานมากกว่าคนที่มียาได้มาก ในขณะที่เดียวกันคนที่มียาได้มากน่าจะมีความสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ และความสนใจที่จะตอบสนองความต้องการก็พัฒนามาสู่ในลำดับขั้นที่สูงขึ้น (เช่นความต้องการการยอมรับจากกลุ่ม ความต้องการเกียรติยศ-ชื่อเสียง เป็นต้น) ซึ่งการไปเลือกตั้งจะสามารถตอบสนองความต้องการในระดับขั้นดังกล่าวได้ดีกว่าการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เพราะฉะนั้นคนที่มียาได้มากจึงมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่า

การมีเวลาว่างที่เพียงพอมีผลต่อความต้องการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง คนที่มีรายได้น้อย มีอาชีพมั่นคง มักจะสามารถหาเวลาว่างได้มากกว่าคนที่มียาได้น้อย มีอาชีพที่ไม่มั่นคง เพราะคนรายได้น้อยและอาชีพมั่นคงมักจะมีเวลาว่างไปกับการเดินรถเพื่อการค้าขายน้อยกว่า คนที่มีรายได้น้อยและอาชีพไม่มั่นคง เพราะฉะนั้นอาชีพบางอย่างเช่นผู้ประกอบการ ข้าราชการ จึงมีความตั้งใจไปใช้สิทธิมากกว่าคนที่มียาบางอย่าง เช่น ค้าขาย/รับจ้าง เป็นต้น

ความยึดมั่นผูกพันในชุมชนมีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้จากคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานจะตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนได้ไม่นาน กล่าวได้ว่าระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนจึงมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการอยู่ในชุมชนนานทำให้คนใกล้ชิดผูกพันกับชุมชนมาก มีความรู้จักมักคุ้นกับคนรอบข้างมาก มีความปรารถนาต่อการพัฒนาถิ่นที่อยู่มาก และมีโอกาสรับทราบข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนมาก จึงมีความสนใจการเลือกตั้งซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชุมชนของตนมาก

ความมีสังกัดแน่นอนของกลุ่มผลประโยชน์และฐานะทางสังคมมีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จากการวิเคราะห์ที่พบว่ามีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนอายุน้อย คนที่แต่งงานแล้วมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงกว่าคนโสด เหตุผลข้อสำคัญที่น่าจะอธิบายได้คือคนที่มีอายุมาก คนที่แต่งงานแล้วมักจะมีความผูกพันติดอยู่กับฐานะความเป็นอยู่ในสังคมที่แน่นอน โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงสังกัดหรือทิศทางงานเป้าหมายชีวิตไปทางอื่น เป็นไปได้น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่ยังอายุน้อยหรือคนที่เป็นโสด เพราะฉะนั้นจึงมีเป้าหมายอุดมการณ์ในชีวิตแน่ชัด จึงสามารถเลือกกลุ่มสังกัดทางการเมืองได้ชัดเจนมากกว่าคนอายุน้อยหรือคนโสด และมีแรงจูงใจที่จะไปเลือกตั้งมากกว่าเพราะมีความชัดเจนในการที่จะเลือกสนับสนุนกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่ตนเองสังกัด ในขณะที่คนอายุน้อยและคนโสดมีลักษณะ เป็นไปในทางตรงกันข้ามคือ มีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำซึ่งน่าจะเป็นเพราะ คนอายุน้อยและคนโสดยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สังกัดแน่นอน โอกาสในการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายและรูปแบบชีวิต เป็นไปได้สูง การที่จะไปตัดสินใจเลือกกลุ่มการเมืองใดในการเลือกตั้งจึงเป็นไปได้ยาก แนวโน้มความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจึงต่ำ เหตุผลดังกล่าวน่าจะอธิบายกับกรณีนักเรียนนักศึกษาได้ด้วยว่า ทำไมคนกลุ่มนี้จึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ซึ่งคงเป็นเพราะว่านักเรียนนักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ในสังคมได้สูงนั่นเอง

-ความศรัทธาในประชาธิปไตยไม่เข้าปัจจัยสำคัญที่ทําให้คนไปเลือกตั้ง

การให้คุณค่าของการเลือกตั้งมีความหมายในฐานะที่เป็นการยกระดับความสำคัญของสิ่งนั้นในแง่ของความรู้สึก เพราะฉะนั้นจึงสร้างความพึงปรารถนาให้ต้องการกระทำได้ โดยที่บุคคลอาจจะไม่จำเป็นต้องคาดหวังถึงผลที่จะได้รับกลับคืนมาภายหลังการกระทำ

ความศรัทธาในประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานความเชื่อในเชิงอุดมการณ์ที่บุคคลยึดถือ การที่ความศรัทธาในประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีข้อสังเกตดังนี้

1) คนที่มีความศรัทธาในประชาธิปไตยสูงแต่มีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่ำ ทั้งนี้เพราะบุคคลอาจคาดคิดว่า การเลือกตั้งที่เป็นอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการบรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตยคือเป้าหมายของการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน การรักษาผลประโยชน์ของประชาชน อย่างแท้จริงได้

2) คนที่มีความศรัทธาในประชาธิปไตยต่ำอาจจะมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง เพราะ

เห็นว่า การเลือกตั้งมีความหมายที่มีความสำคัญสำหรับเขาในเป้าหมายอย่างอื่น เช่น เห็นว่าเป็นการกระทำที่ได้รับเกียรติ เห็นว่าจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากสส. ทั้งทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ ซึ่งไม่เกี่ยวกับเป้าหมายของการส่งเสริมอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

เพราะฉะนั้นคนที่มีความศรัทธาในประชาธิปไตยสูงหรือต่ำก็จึงมีความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่มันแตกต่างกัน

-ผลประโยชน์และความศรัทธาในนักการเมืองมีอิทธิพลสูงทำให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่าความผูกพันกันของผลประโยชน์ที่ได้รับจากนักการเมือง และความศรัทธา เชื่อถือต่อนักการเมืองมีอิทธิพลผลักดันให้คนตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งค่อนข้างสูง

ผลประโยชน์ที่บุคคลคาดหวังจะได้รับจากนักการเมืองจากการเลือกตั้ง มักจะเป็นผลประโยชน์ระยะสั้น ผลประโยชน์ในด้านวัตถุ หรือผลประโยชน์ตอบแทนที่นักการเมืองนำมาให้ในรูปของการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อคำตอบที่ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คาดหวังให้สส. ทำหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นเป็นอันดับแรก ต้องการให้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเป็นอันดับที่สอง ส่วนความต้องการให้ทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนประชาชนในรัฐสภาในการออกกฎหมายและการ/ควบคุมการทำงานของรัฐบาลเป็นอันดับที่สาม(บทที่ 5 ตารางที่ 2.17) แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังบทบาทของสส. คลาดเคลื่อนไปจากบทบาทอันแท้จริงที่ควรจะเป็นตามครรลองในระบอบประชาธิปไตย

-ประชาชนไม่เชื่อมั่นต่อการเลือกตั้งว่าจะเป็นเครื่องมือกำหนดความเปลี่ยนแปลงไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาวได้

บุคคลมองการเลือกตั้งมีฐานะเสมือนเป็นเพียงเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้นที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและชุมชนเป็นหลัก มากกว่าที่จะมองมันเป็นเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือมุ่งจรรโลงผลประโยชน์ในระยะยาวต่อสังคม ดังนั้นความไม่พึงพอใจต่อสภาพชีวิต ความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม จึงไม่ใช่เป็นปัจจัยที่จะผลักดันให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นได้ นั้นย่อมหมายถึงสภาพลักษณะของการเลือกตั้งยังไม่ได้สื่อความหมายถึงกระบวนการที่จะสร้างรากฐานความเป็นอยู่ที่ดีหรือที่จะช่วยวางรากฐานความยุติธรรมในสังคมได้ในสายตาของประชาชน

เมื่อบุคคลตระหนักว่าการเลือกตั้งมีความหมายไม่มากต่อการกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของตน ดังนั้นจึงสามารถอธิบายเชิงคาดการณ์ได้ว่าไม่ว่าลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลจะยึดถือในเรื่องโชคชะตา ลีขิตส์กเพียงใด ก็ไม่ได้ส่งผลต่อการทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่ว่าบุคคลจะเห็นว่าสภาพชีวิตของตนถูกกำหนดมาจากกฎเกณฑ์ของธรรมชาติหรือถูกกำหนดจากสภาพเงื่อนไขของสังคม ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน เพราะเห็นว่าการเลือกตั้งไม่ใช่ว่าสิ่งที่มีอำนาจสามารถจัดการให้ได้ในปัจจุบันทั้งสองประการดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการไปเลือกตั้งของเขาไม่สามารถทำให้เขาบรรลุถึงเป้าหมายชีวิตที่ดีในระยะยาวตามที่คาดหวังได้ เพราะการไปเลือกตั้งไม่สามารถสร้างอิทธิพลส่งไปถึงการจัดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตของเขาได้ ทั้งนี้ไม่ว่าเงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นเงื่อนไขโดยธรรมชาติ หรือเป็นเงื่อนไขที่สังคมกำหนดไว้ก็ตาม

**-ประชาชนไม่เชื่อมั่นว่าการเลือกตั้งจะเป็นเครื่องมือในการควบคุมนักการเมือง
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ**

ทำนองเดียวกันในเรื่องการประเมินผลกระทบจากนักการเมืองที่พบว่าไม่ได้มีผลสัมพัทธ์ (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ) กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง น่าจะมีความหมายว่าถึงแม้จะประเมินว่าการกระทำหรือการตัดสินใจของนักการเมืองจะมีผลกระทบต่อชีวิตของตนเองมากน้อยเพียงใด แต่บุคคลอาจจะมองเห็นว่าการเลือกตั้งไม่ได้มีผลชี้ขาดเพียงพอที่จะควบคุมหรือกำหนดการกระทำและการตัดสินใจของนักการเมืองได้ หรืออย่างน้อยก็เกิดความรู้สึกว่าสภาพการไปใช้สิทธิของตนคนเดียวยังไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักการเมืองส่วนใหญ่ได้นั่นเอง

-การไปเลือกตั้งขึ้นอยู่กับความตั้งใจของตนเองมากกว่าครอบข้าง

ประชาชนมีความรู้สึกให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากแรงกดดันทางสังคมที่ได้รับเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (หมายถึงโอกาสที่จะได้รับคำทักท้วงติเตียนจากคนรอบข้างถ้าหากว่าไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง) มากน้อยเพียงใดก็ไม่มีผลต่อการผลักดันให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากนัก

กรณีนี้อธิบายได้เช่นเดียวกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรสาธารณะที่พบว่าไม่มีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งน่าจะแสดงให้เห็นว่าแม้อิทธิพลของกลุ่มหรือของคนรอบข้างอาจจะมีจริง แต่ก็ไม่มี

อิทธิพลเพียงพอที่จะทำให้นักบุคคลเกิดความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นแรงกดดันจากคนรอบข้างจึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่จะผลักดันให้นักคนไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ แสดงให้เห็นลักษณะการยึดถือตนเองเป็นที่ตั้งของคนกรุงเทพฯ ๗ ค่อนข้างสูง ดังนั้นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนกรุงเทพฯ ๗ จึงน่าจะไม่ใช่แรงผลักดันที่มาจากคนรอบข้างเท่านั้นแต่น่าจะมาจากการตระหนักเห็นความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้งของแต่ละบุคคลเองมากกว่า

- ต้นทุนที่จะต้องจ่าย เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการตัดสินใจที่จะไปเลือกตั้ง

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ในเรื่องการประเมินต้นทุนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีผลต่อความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แสดงให้เห็นวิธีคิดในกระบวนการปกติทั่วไปในเรื่องของการแลกเปลี่ยน (exchange) ที่ว่าในการกระทำใด ๆ บุคคลจะคิดถึงสิ่งที่จะต้องเสียไปกับสิ่งที่จะได้รับกลับคืนมา สิ่งที่จะต้องเสียหรือจ่ายไป (ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เงิน เวลา พลังงาน) จะต้องมีความพอเหมาะพอดีหรือมีความคุ้มค่าเพียงพอกับผลตอบแทนที่จะได้รับกลับคืนมา ในที่นี้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็จึงมีการประเมินในลักษณะผลได้ผลเสียดังกล่าวไม่ว่าเป้าหมายที่ต้องการจะเป็นอะไรก็ตาม (ประโยชน์ทางวัตถุ ความภาคภูมิใจ ความต้องการเลือกสรรให้ได้คนดี)

สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่การประเมินโอกาสบรรลุชัยชนะของพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุน ความขัดแย้งในความชอบพรรคการเมือง การประเมินความบริสุทธิ์ของการเลือกตั้ง ที่ไม่พบความสัมพันธ์กับความตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง น่าจะมาจากเหตุผลที่ว่าเป้าหมายความต้องการของคนส่วนใหญ่ต้องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงเพื่อการรักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเองเป็นสำคัญ และบุคคลประเมินถึงโอกาสที่การไปเลือกตั้งจะมีอิทธิพลส่งผลไปถึงการกำหนดวิถีชีวิตตนเองและสังคมในระยะยาว เป็นไปได้ยาก ดังนั้นปัจจัยต่าง ๆ ในกระบวนการดำเนินการของการเลือกตั้งดังกล่าวจึงไม่ได้มีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เพราะเป้าหมายความต้องการที่สนใจยังไม่มีความเป็นไปได้ เป็นการพิจารณากระบวนการในแง่อุปสรรคหรือโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ได้ ยกเว้นในเรื่องของการประเมินต้นทุนของการกระทำที่มักจะเกี่ยวข้องเสมอ ๆ กับการกระทำเพื่อความต้องการบรรลุเป้าหมายใด ๆ ก็ตาม

สรุปความคิดเห็น

นอกเหนือจากเรื่องของการยึดถือคุณค่าตามความนิยมแล้ว ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งมีอยู่ 2 ระดับคือ ประการแรกคือความต้องการผลประโยชน์ระยะสั้น ประการที่สองความต้องการผลประโยชน์ระยะยาว(ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสังคมในอนาคต)

ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความคาดหวังต่อบทบาทของสส. เพื่อการตอบสนองต่อผลประโยชน์ระยะสั้น เช่นความต้องการให้พัฒนาชุมชน ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะคาดหวังให้สส. ทำหน้าที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์และการสร้างรากฐานของสังคมในระยะยาว ดังจะเห็นได้จากที่มีคนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการให้สส. เน้นทำหน้าที่ในรัฐสภาในการออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของรัฐบาล

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน การเลือกตั้งมีข้อจำกัดที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. ความตั้งใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในปัจจุบันยังคงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระยะสั้นที่จะได้รับจากสส. อยู่สูง แต่ทั้งนี้ เนื่องจากสส. มีบทบาทจำกัดในการทำหน้าที่ในรัฐสภา และมีโอกาสที่จะตอบสนองความต้องการผลประโยชน์ระยะสั้นให้กับชุมชนได้น้อย ประกอบกับมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการผลประโยชน์ระยะสั้นได้อย่างเพียงพอและค่อนข้างจะมากพอ (หน่วยงานต่าง ๆ ต่างทุ่มเทงบประมาณและการทำงานให้กับการพัฒนาและการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในเขตกรุงเทพ ฯ อย่างเต็มที่) เป็นปกติธรรมดาจนเคยชินอยู่แล้ว จึงน่าจะทำให้คนจำนวนมากละเลยไม่เห็นความสำคัญหรือเห็นความจำเป็นของสส. ในการทำหน้าที่ดังกล่าว และทำให้เกิดแรงจูงใจต่อการไปเลือกตั้ง สส.

2. คนที่คาดหวังให้สส. ทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์ผลประโยชน์ระยะยาวให้แก่สังคม ไม่มีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพและความตั้งใจจริงของสส. และมองไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งว่าจะเลือกสรรนักการเมืองและควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองได้อย่างแท้จริง จึงเกิดแรงจูงใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับที่ต่ำ(ยกเว้นในกลุ่มคนที่มีความศรัทธาต่อนักการเมืองที่มีอยู่ในขณะนี้เท่านั้นที่ยังคงมีแรงจูงใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง)

ด้วยข้อจำกัดของการเลือกตั้งในทั้งสองประการดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่จึงมองเห็นความ
 หมายความว่าสำคัญของการเลือกตั้งเป็นเพียงแค่การไปรักษาสิทธิและการปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองเท่านั้น
 ประกอบกับต้นทุนที่จะต้องจ่ายในการไปใช้สิทธิ (เช่น ค่าใช้จ่าย เวลา พลังงาน โอกาสที่จะได้ทำกิจกรรมอื่น
 จะต้องเสียไป) จำนวนหนึ่ง จึงทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในที่นี้มุ่งวิเคราะห์ตัวแปรอิสระจำนวนมากหลายตัว การกำหนดตัวชี้วัดตัวแปรบางตัวจึง
 มีจำนวนน้อยซึ่งยังไม่ได้พิจารณาแง่มุมของการชี้วัดในตัวแปรแต่ละตัวอย่างรอบด้าน การศึกษาในบางประ
 เต็นจึงมองเห็นเพียงภาพบางส่วนยังไม่สามารถมองเห็นแง่มุมที่ละเอียดชัดเจนเพียงพอ เพราะฉะนั้นถ้า
 หากมีการศึกษาโดยมุ่งพิจารณาตัวแปรบางตัวให้ละเอียดรอบด้านและมีการควบคุมตัวแปรที่ดีกว่าอาจจะมี
 แง่มุมที่น่าสนใจมากขึ้น เช่นการประเมินโอกาสชัยชนะของพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุน ความขัด
 แย้งในความชอบพรรคการเมือง การประเมินความบริสุทธิ์ของการเลือกตั้ง ที่มีความสัมพันธ์กับความตั้ง
 ใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น